

Justiits- ja Digiministeerium
info@justdigi.ee

Teie 09.06.2026 nr 8-1/4501-1
Meie 01.07.2026 nr 6-3/26-1195-2

Arvamus täitemenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (võlgniku sissetuleku arestimise korra muutmise) väljatöötamiskavatsuse kohta

Justiits- ja Digiministeerium esitas 8. juunil 2026 Tartu Maakohtule arvamuse avaldamiseks täitemenetluse seadustiku (TMS) muutmise seaduse eelnõu (võlgniku sissetuleku arestimise korra muutmise) väljatöötamiskavatsuse.

Tartu Maakohus on seisukohal, et TMS muutmise on põhjendatud, et süsteem oleks menetlusosalistele läbipaistvam ja lihtsamini mõistetav.

3.2 Täitemenetluses võlgniku sissetuleku arestimise süsteemi põhimõtete muutmise

Väljatöötamiskavatsuses on märgitud, et uue süsteemi kohaselt oleks võimalik arestida kindel protsent võlgniku sissetulekust sõltuvalt sissetuleku suurusest. Näiteks võiks arestimisele kuuluda 10% sissetulekust, mis vastab palga alammääradele või jääb sellest allapoole, 30% sissetulekust, mis jääb ühe ja kahe alampalga vahele, ning 50% suuremast sissetulekust.

Seega võiks süsteemist piltliku ülevaate anda järgnev tabel:

Sissetulek vahemikus (eurodes)	Arestimisele kuuluv osa protsentides	Arestimisele kuuluv osa eurodes
1 – 946	10%	0,10 – 94,60
946,10 – 1891,99	30%	283,83 – 567,60
1892 – ...	50%	567,60 – ...

Leiame, et väljatöötamiskavatsuses toodud näide sisaldab eeltooduga vastuolus olevat selgitust: „Kui võlgniku sissetulek jääb ühe ja kahe palga alammäära vahele, suureneks arestitav osa vastavalt kuni 30%-ni, mistõttu jääks võlgnevuste katteks ligikaudu 94,60–567,60 eurot kuus.“

Kui süsteemi muutmise eesmärk on kehtestada sissetuleku suurusest sõltuvad kindlad arestimismäärad, ei ole põhjendatud sõna „kuni“ kasutamine arestitava osa määratlemisel. Selline sõnastus jätab ebaselgeks, kas tegemist on fikseeritud või kaalutlusruumi sisaldava määraga, ning võib raskendada süsteemi automatiseerimist ja selle ühetaolist rakendamist.

Arvutusnäites on palga alammäära lähedase sissetuleku puhul lähtutud 10% kinnipidamisest. Kui aga seaduses kasutatakse sõnastust „kuni 30%“, on automatiseeritud süsteemi rakendamisel tõenäoline, et ka vaid ühe euro võrra palga alammäära ületava sissetuleku korral võidakse arestimisele kuuluvaks osaks lugeda kuni 30% sissetulekust. Sellisel juhul oleks arestitav summa tegelikkuses oluliselt suurem kui näites eeldatud 10% kinnipidamise korral. Seetõttu

tuleks normi sõnastust täpsustada viisil, mis tagaks, et kõrgema arestimismäära kohaldamine ei tooks kaasa ebaproportsionaalset hüpet arestitavas summas üksnes sissetuleku vahemiku muutumise tõttu.

Selguse huvides võiks seadusest üheselt nähtuda, et võlgniku käsutusse peab jääma vähemalt 90% palga alammäärast ka juhul, kui tema sissetulek ületab palga alammäära vähesel määral, näiteks 947, 1000 või 1020 euro võrra. See tähendaks, et 30% arestimismäära kohaldamine hakkaks võlgniku jaoks sisuliselt mõju avaldama alles ligikaudu 1217 euro suuruse sissetuleku korral.

Sissetulek eurodes	10% arestimisel jääb võlgnikule kätte	30% arestimisel jääb võlgnikule kätte	Arestimisele kuuluv osa, eurodes
946	851,40	662,20	94,60
947	852,30	662,90	189,40
1000	900,00	700	100
1100	990,00	770	110
1200	1080,00	840	120
1217	1095,30	851,90	365,10
1300	1170,00	910	390
1400	1260,00	980	420
1500	1350,00	1050	450

Kavandatava süsteemi üheks puuduseks võib olla asjaolu, et erinevate arestimismäärade rakendumise piiril suureneb arestimisele kuuluv summa järsult. Näiteks võib üleminekul 10% arestimismääralt 30% arestimismäärale arestimisele kuuluv osa kahe- või isegi kolmekordistuda. Selline lahendus võib vähendada võlgniku motivatsiooni suurendada oma sissetulekut üle vastava piirmäära ning soodustada töötamist alampalga lähedase tasu eest. See ei ole aga kooskõlas ka sissenõudjate huvidega, kuna võib vähendada võlgnike tegelikku maksevõimet ja seeläbi võlgnevuste tasumise võimalusi.

Ettepanek, et juhul, kui eesmärgiks on süsteemi automatiseerimine, võiks täitemenetluses toimuda automaatne rahvastikuregistri kontroll võlgniku ülalpeetavate tuvastamiseks. See võimaldaks kohaldada automaatselt õiget arestimismäära ning vähendada võimalike vaidluste tekkimise riski. Praegu on väljatöötamiskavatsuses ette nähtud, et kohtutäitur määrab võlgniku ülalpeetavate arvu talle teadaolevate andmete alusel ning arvestab selle põhjal arestimisele mittekuulva summa.

3.3.6 Võlgniku mittearestitavad sissetulekud

Mittearestitavatele sissetulekutele sissenõude pööramisel konkreetse piirmäära kehtestamine peab olema põhjalikult läbi kaalutud ja põhjendatud. Võttes arvesse sotsiaaltoetuste ja töövõimetoetuse suurust ning praegust majanduslikku olukorda, on keeruline nõustuda seisukohaga, et nende sissetulekute arvelt oleks võimalik teha kinnipidamisi viisil, mis tagaks samal ajal võlgniku toimetuleku minimaalselt vajalikus ulatuses. Enamasti on tegemist isikutega, kellel lasuvad tavapärase elamiskulude kõrval ka täiendavad vajalikud ja regulaarsed kulutused, eelkõige ravimitele, abivahenditele ja tervisega seotud teenustele.

TMS § 131 täiendamine sättega, mille kohaselt tuleb mittearestitavale sissetulekule piiratud ulatuses sissenõude pööramisel hinnata võlgniku majanduslikku ja muud olukorda tervikuna, on põhimõtteliselt mõistetav eesmärk. Samas jääb ebaselgeks, kuidas selline hindamine praktikas toimuma hakkab ning milliste objektiivsete kriteeriumide alusel vastav otsustus kujuneb. Tekib küsimus, kas tegemist ei oleks sisuliselt üksnes menetleja subjektiivse hinnanguga. Samuti vajab selgitamist, kas selline hinnang või otsustus fikseeritakse kirjalikult ning kuidas on see lahendus ühildatav väljatöötamiskavatsuses ette nähtud süsteemi automatiseerimise eesmärgiga.

3.4 Pankrotiseaduse muudatused

Põhjendatud ei ole luua pankrotimenetluse jaoks eraldiseisvat lihtsustatud sissetuleku arestimise süsteemi, mis erineks TMS-is sätestatud regulatsioonist ja kuuluks kohaldamisele üksnes pankrotimenetluses. Erinevate arestimisreeglite kehtestamine võrreldavates maksejõuetusolukordades võib tekitada põhjendamatu erinevusi võlgnike kohtlemisel ning suunata võlgnikke valima menetlusliiki mitte selle eesmärgist või sisust lähtudes, vaid neile soodsama arestimisregulatsiooni tõttu.

3.5 Füüsilise isiku maksejõuetuse seaduse muudatused

TMS-is sissetuleku arestimise regulatsiooni muutmisel tuleb teha vastavad muudatused ka füüsilise isiku maksejõuetuse seaduse §-s 47. Praegu puudub praktikas ühtne lähenemine sissetulekust kinnipidamiste tegemisele ning erinevad haldurid ja usaldusisikud lähtuvad seejuures erinevatest põhimõtetest. Õigusselguse ja regulatsiooni ühetaolise kohaldamise tagamiseks on vajalik viia füüsilise isiku maksejõuetuse seaduse regulatsioon kooskõlla TMS-is kavandatavate muudatustega.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Marju Persidskaja

Kohtu esimehe asendaja